

PANEVĖŽIO APSKRITIES
GABRIELĖS PETKEVIČAITĖS-BITĖS
VIEŠOJI BIBLIOTEKA

Kultūrinės edukacijos struktūra ir metodai

METODINĖ MEDŽIAGA

**Sudarė: PAVB vaikų ir jaunimo kultūrinės edukacijos skyriaus edukatorės
Neringa Antanaitienė ir Laura Linkevičienė**

**2022 m.
PANEVĖŽYS**

TURINYS

KULTŪRINĒS EDUKACIJOS SAŅPRATA 3 psl.

EDUKACIJOS KŪRIMO PRINCIPAI 4 psl.

EDUKACIJOS PLANAS IR STRUKTŪRA 4 psl.

KOMPETENCIJOS 8 psl.

MOKYMOŠI METODAI 9 psl.

KULTŪRINĖS EDUKACIJOS SĄMPRATA

Lietuvoje įvairiose grupėse ir įvairiais būdais buvo diskutuota ir dar tebėra diskutuojama apie edukacijos sampratą, apibrėžimą ir vietą švietimo sistemoje. Pasak Goethe's instituto „edukacija – daugiau nei informacija, tai tam tikra veikla, apimanti polemiką su dabartiniu pasauliu ir atverianti kiekvienam galimybę dalyvauti socialiniuose, kultūriniuose ir politiniuose procesuose.“¹ Kultūrinės edukacijos gide išryškintas meno ar kultūros pasitelkimas ugdymo tikslams.²

Kultūrinė edukacija

Tai veiklos, per kurias kultūra ar menas yra naudojami tam, kad būtų suteikta meninių ir (ar) kultūrinių žinių, gebėjimų ir nuostatų.

Tai veiklos kuomet kultūra ar menas (ar menininkai, kūrėjai) yra pasitelkiami spręsti ugdymo ar su ugdymu susijusias problemas – pavyzdžiui, skatinti mokinių pasiekimus, keisti menką motyvaciją, įveikti nepasitikėjimą savimi. Pastaruoju atveju mokiniams ir mokytojams taip pat suteikiama meninių ir (ar) kultūrinių žinių, gebėjimų, bet tai nėra pirminis tikslas.

Taigi, edukacinę veiklą bibliotekoje galima įvardinti kaip sistemingą ir struktūruotą mokymą ir mokymąsi bibliotekos erdvėje, naudojant edukologijos moksle apibrėžtą ugdymo proceso struktūrą ir metodus, taip pat bibliotekoje saugomus išteklius ir sukauptas žinias. Edukacinė veikla bibliotekoje apima įvairias edukacijos formas: edukacinius užsiėmimus, kūrybines dirbtuves, ekskursijas su edukacija, edukacinius renginius ir pan.

¹ Herlemann K. (vertimas Čekatauskienės D.) (2013). Kultūrinė edukacija – kas tai? Goethe's instituto puslapis: <https://www.goethe.de/ins/lt/lt/kul/mag/20490213.html>

² Kultūrinės edukacijos gidas (6 psl.) https://drive.google.com/file/d/1P-mm69Lz6hzCBia2PekBRwrpbzCSZkkw/view?fbclid=IwAR2FIRvBXZy7SsMFRPBxacL4hHWpdLZD0p1rkFVFARlybZeM_WT7UJGpAg.

EDUKACIJOS KŪRIMO PRINCIPAI³

Edukacinės programos kūrėjams rekomenduojama kuriant edukacinę programą vadovautis neformalaus švietimo principais:

- **savonoriškumo** – edukacinės veiklos yra laisvai pasirenkamos;
- **prieinamumo** – veiklos ir metodai yra prieinami visiems lankytojams nepaisant jų amžiaus, išsilavinimo, turimos patirties, socialinės padėties;
- **individualizavimo** – ugdymas yra individualizuojamas pagal kiekvienam reikalingą kompetenciją, atsižvelgiant į jo(s) asmenybę, galimybes, poreikius ir pasiekimus;
- **aktualumo** – veiklos yra skirtos socialinėms, kultūrinėms, asmeninėms, edukacinėms, profesinėms ir kitoms kompetencijoms ugdyti;
- **demokratiškumo** – dalyviai yra aktyvūs ugdymo(si) proceso kūrėjai, kartu identifikuoja ugdymosi poreikius;
- **patirties** – ugdymas grindžiamas patyrimu ir jo refleksija;
- **ugdymosi grupėje** – mokomasi spręsti tarpasmeninius santykius, priimti bendrus sprendimus, dalintis darbais ir atsakomybe;
- **pozityvumo** – ugdymosi procese kuriamos teigiamos emocijos, sudaromos sąlygos gerai dalyvių savijautai.

Labai svarbus principas yra sąsaja su bendrosiomis ugdymo programomis ir kompetencijų ugdymu. Atnaujintas bendrasis ugdymo programas galima rasti švietimo portale „Emokykla“⁴, o kompetencijoms šiame leidinyje skirtas atskiras skyrelis (žr. 8 psl.).

EDUKACIJOS PLANAS IR STRUKTŪRA

Edukacijos idėja

Edukacinės programos planavimas prasideda nuo idėjos ir jos generavimo. Turimą idėją reikėtų kuo tiksliau suformuoti. Tai galima padaryti organizuojant kūrybinio mąstymo sesiją, ar kitokiais metodais kartu su kolegomis išdiskutuojant ir aptariant. Rengiant edukacinę programą, paprastai atkreipti dėmesį, ar edukacinė programa atitinka bibliotekos edukacinių programų kriterijus.

³ Informacija iš Kavaliauskienės D., Balčytytės D., Maziliauskienės O., Raugalo U., Butkevičienės V. 2021 m. metodinio leidinio „Edukacinių renginių organizavimas“. Apskričių viešųjų bibliotekų asociacijos parengta metodinė medžiaga: <https://amb.lt/regionas/data/public/uploads/2021/03/edukaciniu-renginiu-organizavimas-1.pdf>

⁴ Atnaujintos bendrosios programos: <https://www.emokykla.lt/bendrasis/bendrosios-programos/atnaujintos-bendrosios-programos>

1. Tikslinės grupės, kuriai skiriama programa

Konkreči edukacija, kaip ir bet kuris kitas ugdymo procesas, nėra pajėgi apimti visiškai visų amžiaus grupių, jų ypatumų ir poreikių. Turint idėją reikėtų apgalvoti, kokiai tikslinei grupei ji tinkamiausia. Edukacijos tikslinės grupės narius dažniausiai vienija amžius; pomėgiai; mokymosi poreikiai; problemos. Ugdyme paprastai skirstoma tokiais amžiaus tarpsniais: ikimokyklinis, priešmokyklinis ugdymas, 1-2 klasės, 3-4 klasės, 5-6 klasės, 7-8 klasės, 9-10 klasės, 11-12 klasės. Be šių grupių dar yra jaunimas iki 29 erių, suaugusieji, brandūs žmonės, senjorai, neįgalieji ir t.t. Jos yra visos labai skirtingos, todėl planuojama edukacija turėtų atitikti amžiaus grupės, kuriai ji ruošiama, interesus, fizinį, psichologinį pasirengimą.

2. Edukacijos tikslas

Išsigryninus idėją, labai svarbu išsikelti ir tinkamai suformuluoti edukacijos tikslą ir uždavinius. Edukacijos arba ugdymo tikslai – tai aiškiai ir glaustai išdėstyti teiginiai, apibūdinantys, ką edukatorius tikisi pasiekti. Tačiau jie nurodo kryptį, bet nepaaiškina, kaip to pasiekti, todėl reikalingi ir konkretesni, labiau apčiuopiami pamatuojami tarpiniai tikslai dar vadinami uždaviniais.

4. Edukacijos eiga:

➤ susipažinimas

Edukacijos pradžioje yra rekomenduojama skirti laiko vardų sužinojimui ir įsiminimui, siekiant užmegzti asmeninį santykį su kiekvienu grupės nariu ir skatinti dalyvių tarpusavio komunikaciją. Ypač tai aktualu, jei grupė pirmą kartą matosi su edukatoriumi arba yra išvis naujai suburta.

➤ apšilimas

Edukatoriui tenka nelengva užduotis per labai trumpą laiką sukurti tinkamą atmosferą darbui. Tam dažniausiai naudojami metodai, skirti padėti grupės nariams atsipalaiduoti, pradėti komunikuoti, paskatinti narių tarpusavio sąveiką ir vienas kito pažinimą.

➤ parengimas darbui

Labai svarbu, kad prieš prasidedant darbui dalyviams užduotis ir nurodymai būtų aiškūs. Prieš skiriant užduotį, reikėtų dalyviams išaiškinti rezultata, kurį asmuo ar grupė turėtų pasiekti, taip pat reikalinga susitarti dėl veiklos eigos, elgesio veikos metu taisyklių, vaikų ir savo vaidmens veiklose, veiklos trukmės, veiksmų, ką daryti susidūrus su sunkumais.

➤ veiklos

Patyrę edukatoriai, mokytojai ir kiti švietimo darbuotojai laikosi nuomonės, kad veikla, parinkta mokymosi tikslams pasiekti, turi būti susijusi su išsikeltais tikslais ir kad dalyviai veikloje turėtų dalyvauti aktyviai. Klausimai, užduotys ar kitos veiklos turėtų būti tokios, kad dalyviams reikėtų pagrįsti, performuluoti, pritaikyti iš edukatoriaus gautas žinias ir medžiagą. Tai pat veiklos turėtų atitikti amžiaus grupę, kuriai edukacija skirta. Kultūros paso administravimo ir finansavimo tvarkos aprašo 2 priede esančiame Kultūros paso atrankos kriterijų apraše edukacijų veikloms yra išskelti šie reikalavimai:⁵

1. **originalumas** – sudaryti sąlygas mokiniams būti unikaliais, leisti kelti ir įgyvendinti savo idėjas, pvz., pasirenkant medžiagas, priemones, raiškos būdus ir atlikimo formas ir t.t.;
2. **lankstumas ir įtrauktis** – prisitaikyti prie mokinių amžiaus grupės / klasės ypatumų ar specialiųjų (individualiųjų) poreikių;
3. **kritinis mąstymas ir veikla** – skatinti mokinius generuoti idėjas, kritiškai mąstyti ir kelti klausimus, įžvelgti sąsajas, išreikšti savo kūrybines idėjas įvairiais meniniais elementais, numatyti, planuoti tolimesnes ugdymosi veiklas;
4. **nuoseklumas** – užtikrinti veiklų nuoseklumą, detalumą ir tarpusavio dermę;
5. **daugiakultūriškumas** – ugdyti skirtingų mokinių amžiaus grupių raišką, atvirumą sau ir kitiems;
6. **estetinis suvokimas** – skatinti meno kūrinių ir aplinkos suvokimą vertinant objektyvius, subjektyvius ir individualius duomenis, lavinti vaizduotę;
7. **inovatyvumas** – motyvavimas veikti kūrybiškai ir lavinti vaizduotę;
8. **įgūdžių plėtojimas** – papildyti bendrąsias ir specialiąsias žinias, skatinant kūrybišką mokinių veiklą.

➤ refleksija, įvertinimas

Refleksija ir įsivertinimas yra skirtas įvertinti savo jausmus, būsenas, analizuoti savo elgesį, iširti ir įvardinti grupės situaciją, pateikti grįžtamąjį ryšį grupės nariams, gauti iš grupės grįžtamąjį ryšį, įsivertinti žinias ir įgytą patyrimą. Mokiniais svarbu suprasti, kad ir jų mokymosi patirtis yra vertinga, kad ne be reikalo dalyvavo, leido laiką ir stengėsi.

➤ Atsisveikinimas

- Gerai organizuotam užsiėmimui, edukacijai reikia pabaigos, kad atskiros dalys būtų sujungtos ir susietos į visumą. Pradėdami dirbti su grupe gana daug laiko skiriame siekdami „sukurti“, „sulipdyti“ grupę. Grupė pasinėrus į procesą ir veiklas dažnai pamiršta

⁵ Kultūros paso atrankos kriterijų aprašas:
<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8caa78c0052211e98a758703636ea610/asr>

apie „pasaulį už grupės ribų“. Taigi, atsisveikinimas ir darbo užbaigimas yra taip pat labai svarbus, nes jis padeda užbaigti grupinį procesą, kad tuoj įvyks grįžimas į realybę.

5. Darbo formos

Planuojant edukaciją labai svarbu parinkti tinkamą darbo formą. Kultūros paso atrankos kriterijų aprašas nurodo, kad organizuojant ir įgyvendinant inovatyvias, kūrybiškumą skatinančias veiklas būtina pasitelkti šiuos elementus:⁶

1. aplinką;
2. taikomus būdus ir metodus;
3. raišką, raiškos formas;
4. naudojamąs priemones / technikas.

Darbo formų ir metodų yra labai daug ir pačių įvairiausių. Šiame leidinyje jiems pristatyti skiriame atskirą skyrių (žr. „Mokymosi metodai“ (9 psl)).

6. Grupės dydis

Apsvarsčius minėtus aspektus, galime nusistatyti grupės dydį, kuris būtų optimaliausias išsikeltam edukacijos tikslui, parinktiems metodams bei tikslinės grupės narių amžiui.

7. Trukmė

Nusistatant edukacijos trukmę svarbu atsižvelgti į dalyvių amžiaus grupę, pasirinktų metodų sudėtingumą. Kultūros paso atrankos kriterijų apraše yra apibrėžti reikalavimai edukacijos trukmei.⁷

1–2 klasė. Veikla turi trukti ne ilgiau nei 60 min. Jei numatoma ilgesnė nei 60 min. veikla, turi būti numatytos pertraukos. Maksimali trukmė su pertraukomis – 90 min.

3–4 klasė. Veikla turi trukti ne ilgiau nei 80 min. Jei numatoma ilgesnė nei 80 min. veikla, turi būti numatytos pertraukos. Paslaugos maksimali trukmė su pertraukomis – 120 min.

5–6 ir 7–8 klasė. Veikla turi trukti ne ilgiau nei 90 min. Jei numatoma ilgesnė nei 90 min. veikla, turi būti numatytos pertraukos. Paslaugos maksimali trukmė su pertraukomis – 135 min

9–10 kl. ir 11–12 kl. Veikla turi trukti ne ilgiau nei 135 min. Jei numatoma ilgesnė nei 135 min. veikla, turi būti numatytos pertraukos. Paslaugos maksimali trukmė su pertraukomis – 180 min

Pastaba. Jei veiklos yra ilgesnės, nei rekomenduojama pagal mokinių amžiaus grupes, vertinant būtina ypatingai atkreipti dėmesį į veiklų pobūdį, taikomus metodus, mokinių įtraukimą į vykdomas veiklas.

^{6,7} Kultūros paso atrankos kriterijų aprašas:

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/8caa78c0052211e98a758703636ea610/asr>

KOMPETENCIJOS

Kompetencija – gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, įgūdžių, vertybinių nuostatų visuma.⁸

Šiuo metu atnaujintose ugdymo programose yra išskiriamos šios septynios kompetencijos.⁹

⁸ Iš seminaro „Edukacinių programų kultūros sektorių tikslinėms auditorijoms kūrimas, organizavimas ir įgyvendinimas“ medžiagos. 2022 Simona Košinskaitė, Vida Narveišytė.

⁹ Formuliuotės iš „Kompetencijų raidos aprašo“: https://www.emokykla.lt/upload/EMOKYKLA/BP/2022-10-10/01_Kompetenciju%2Braidos%2Baprasas_1.pdf.

MOKYMOSI METODAI

Mokytojo lūkesčiai: suteiks papildomų žinių, sudomins kultūrine įstaiga, užsiims su vaikais.

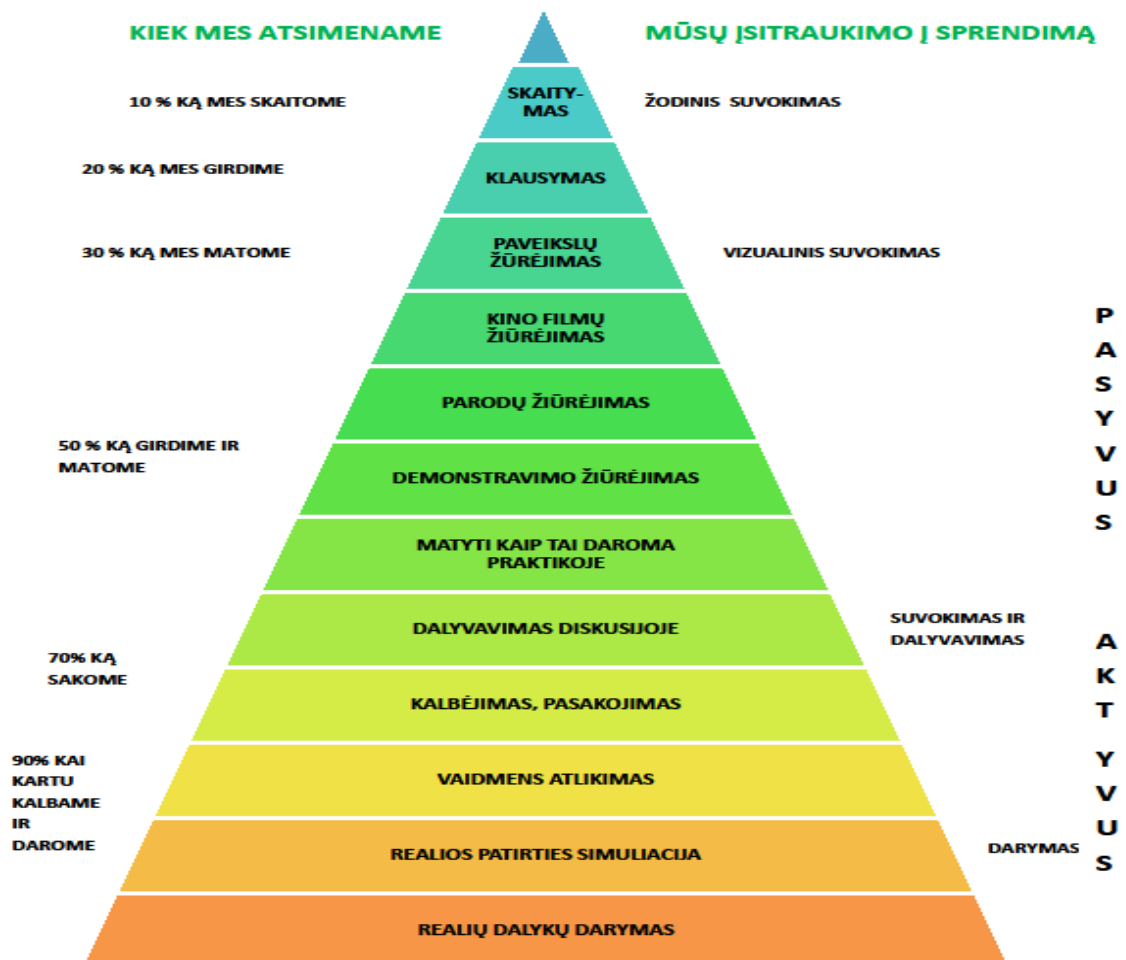
Edukatoriaus lūkesčiai: susidomės pasiūlyta tema, aktyviai dalyvaus inicijuojamoje veikloje, patirs įspūdžių, kurie išlieka ilgam.

Mokymo(si) metodai skirstomi į *pasvyviusius* ir *aktyviusius* (Dale, 1969)¹⁰, atsižvelgiant į tai, ar mokymų dalyvis yra aktyvus ar pasyvus.

1. Pasyvieji metodai: paskaita, kompiuterinis mokymasis, individualus mokymasis, klausymasis ir stebėjimas. Jų požymis – mokymosi dalyviai įgyja žinių, tačiau patys procese dalyvauja tik kaip informacijos gavėjai.

2. Aktyviaisiais metodais vadinami įvairūs grupinio darbo būdai, kuriais mokymosi dalyvis aktyviai įtraukiamas į diskusijas, svarstymus, dalijimąsi patirtimi. Jais siekiama įtvirtinti dalyvių gautas žinias, suformuoti gebėjimus. Pagrindinės aktyviųjų metodų grupės yra darbas poromis bei darbas grupėmis.

Mokymosi piramidė (Dale, 1969)

¹⁰ Iš seminaro „Edukacinių programų kultūros sektorių tikslinėms auditorijoms kūrimas, organizavimas ir įgyvendinimas“ medžiagos. 2022 Simona Košinskaitė, Vida Narveišytė.

Mokymosi metodų klasifikacija, kai žinių šaltiniais laikomas žodis, vaizdas ir praktinė veikla:

1. žodiniai (žodinis mokomosios medžiagos dėstymas, pokalbis, naudojimas spausdintais šaltiniais);
2. vaizdiniai (demonstravimas, ekskursija, savarankiškas stebėjimas);
3. praktiniai (įvairūs pratimai, praktiniai darbai).

ŽODINIAI METODAI

1. Pasakojimo metodas¹¹

Pasakojimas (didaktinis) – tai nuosekliai perteikiamos žinios monologu aktyviai klausant dalyviams. Edukatorius turi skatinti dalyvius lyginti faktus, formuoti išvadas. Pasakojimą labai pagyvina grožinės literatūros ištraukos paskaitymas, eilėraščio posmelio padeklamavimas, iliustracijos, paveikslo, vaizdinės priemonės pademonstravimas bei aptarimas, intriguojančio klausimo iškėlimas ir pan.

Pasakojimui keliami įvairūs reikalavimai:

- *metodologiniai* (pasakojimo turinys turi būti mokslškai pagrįstas, ugdyti dialektinį mąstymą, materialistinę pasaulėžiūrą),
- *kalbiniai* (taisyklinga, stilinga, raiški, rišli kalba),
- *loginiai* (nuoseklus, pagrįstas, vienaprasmis),
- *psichologiniai* (lengvai suvokiamas ir įsimenamas, mobilizuojantis dėmesį, žadinantis interesus, mąstymą, valią ir emocijas),
- *techniniai* (garsumo, tempo, intonacijos, pauzių, akcentų derinimas atsižvelgiant į dalyvių amžių, mokomąją medžiagą, auditorijos dydį ir kt.).

2. Aiškinimo metodas¹²

Edukatorius ne pasakoja, o įrodinėja, nuosekliai aiškina, remdamasis formulėmis, schemomis, brėžiniais, prietaisų parodymais, logiškai.

Lavinamas dalyvių loginis mąstymas, kruopštumas, atidumas. Sunkumus įveikti padeda edukatoriaus pateikiami konkretūs pavyzdžiai, pasitelktos vaizdinės priemonės.

3. Paskaitos metodas¹³

Paskaita (mokyklinė) – nuodugnus monologinis temos nagrinėjimas per visą edukaciją.

Paskaita (lekcija) – gana plačiai taikomas mokymo metodas. Nuo aiškinimo metodo jis skiriasi tuo, kad mažiau aktyvina vaizduotę, jausmus ir konkretų-vaizdinį mąstymą, o daugiau veikia abstraktų-loginį.

¹¹ Šiame skyrelyje naudoti šaltiniai:

1. Jakavičius V., Juška A. (1996). Mokyklos pedagogika. Kaunas: Šviesa.
2. Jovaiša L., Vaitkevičius J. (1989). Pedagogikos pagrindai 2, didaktika. Kaunas: Šviesa.

¹² Jakavičius V., Juška A. (1996). Mokyklos pedagogika. Kaunas: Šviesa.

¹³ Šiame skyrelyje naudoti šaltiniai:

1. Jovaiša L. (1994, 2-asis leidimas). Edukologijos pradmenys. Vilniaus universiteto leidykla.
2. Paurienė A. (1986). Darbų pedagogika (didaktika). Kaunas: Šviesa.

Paskaitai būdingi reikalavimai:

- paskaitos pradžioje aiškiai, išplėstai ir susistemintai pateikti temą ar problemą (kelias problemas);
- iškelti hipotezę ir nurodyti jos pasirinkimo priežastį;
- paskaitos metu pateikti atitinkamą kiekį faktų, stebėjimų arba reiškinių, siekiant įrodyti iškeltą hipotezę;
- paskaitos pabaigoje susumuoti faktus ir padaryti išvadas.

Paskaitos tikslas – supažindinti dalyvius su atitinkama problemų kategorija, nagrinėjamos temos moksline informacija arba susisteminti jų jau turimas žinias.

Siekiant paskaitos metu dalyvius suaktyvinti, paskaitą galima derinti su kitais dalyvį aktyvinančiais mokymo metodais, kreiptis į dalyvius papildomais klausimais ir išklausti jų nuomones.

Nemaži reikalavimai (kaip ir dirbant aiškinimo metodu) keliami ir edukatorių kalbai. Ji neturėtų būti per tyli – ne visi klausytojai išgirs. Per garsi kalba klausytoją išvargins. Ji turėtų būti vidutinio garsumo ir derinama pagal auditorijos (patalpos) dydį. Kalbai labai reikalingas ir emociingumas – monotoniška kalba nuslopina dėmesį. Na ir, žinoma, būtina, kad ji būtų taisyklinga.

4. Pokalbio metodas¹⁴

Pokalbis – vienas iš seniausių taikomų mokymo metodų, kuriuo jau Sokratas mokė klausytojus savo akademijoje. Per ilgą laiką šis metodas buvo vertinamas įvairiai: taikomas labai plačiai ir kritikuojamas. Ir vis dėlto, remiantis šiandienine progresyviaja didaktikos koncepcija pokalbio metodas labai taikytinas. Pokalbio metodai skirstomi į teikiamasis pokalbis, atpasakojimas, kartojimo pokalbis, tikrinimo pokalbis.

4.1. Teikiamasis pokalbis

Informaciniams metodams priklausantis „teikiamasis pokalbis“ – dialoginis žinių perteikimas. Jis taikomas tada, kai, remiantis dalyvių patirtimi ir panaudojant jų loginį mąstymą, perteikiamos naujos žinios.

Pokalbis nuo aiškinimo ir paskaitos skiriasi: jis verčia dalyvį savarankiškai mąstyti, o ne sekti „paskui edukatorių“. Šio metodo esminis bruožas – edukatoriaus dalykinis pokalbis su dalyviais. Pokalbiui vadovauja edukatorius, siekdamas užsibrėžto tikslo. Paprastai jis pateikia klausimą, į kurį dalyviai privalo atsakyti. Ir taip žingsnis po žingsnio jie įvaldo naują informaciją.

Pokalbio metodui keliami specifiniai reikalavimai. Pirmiausia tai neturi būti paprastas pasišnekučiavimas (laisvas pokalbis), o nagrinėti programinį klausimą. Todėl didaktinis pokalbis turi:

1. temą ir jos nagrinėjimo pažintinius, lavinamuosius ir auklėjamuosius tikslus;
2. tiksliai apgalvotą nuoseklumą bei eigą;
3. skatinti visų dalyvių atmintį ir mąstymą;
4. sudaryti sąlygas patiems dalyviams daryti išvadas ir apibendrinimus.

¹⁴Šiame skyrelyje naudoti šaltiniai:

1. Paurienė A. (1986). Darbų pedagogika (didaktika). Kaunas: Šviesa.
2. Jovaiša L. (1994, 2-asis leidimas). Edukologijos pradmenys. Vilniaus universiteto leidykla.

Edukatoriaus klausimams keliami šie reikalavimai:

1. klausimai skelbiami visiems dalyviams, o atsako vienas;
2. atsakymams parenkami dalyviai pagal jų jėgas ir aktyvumą;
3. klausimai turi atitikti dalyvių išsilavinimą, būti suprantami;
4. taisyklingai formuluoti, vienprasmiški, tikslūs.

4.2. **Atpasakojimas**

Atpasakojimas – toks metodas, kuriuo atgamina įsisavintas žinias ir jas nuosekliai dėsto žodžiu arba raštu. Šiuo metodu lavinama atmintis, sakytinė ir rašytinė kalba, patikrinami ir įtvirtinami išmokti dalykai.

Atpasakodamas dalyvis neturi būti pertraukiamas, taisomas. Jeigu pasakodamas kur nors sutrinka, reikia skubiai padėti, kad nenutrūktų pasakojimo tėkmė. Taisoma po to, kai baigiamas pasakojimas.

4.3. **Kartojimo pokalbis**

Tikslas – atkurti vaizdinius, sąvokas, idėjas, mintis, visą reikalingą „apercepcinę masę“, įtvirtinti naujus faktus, naujas išvadas, apibendrinimus.

4.4. **Tikrinimo pokalbis**

Tikrinimo pokalbis susijęs su kartojimo pokalbiu. Tikrinama atgaminant, kartojant. Tačiau tikrinamojo pokalbio tikslas kitoks – gauti grįžtamąją informaciją.

5. Diskusijos metodas¹⁵

Diskusija – kai kiekvienas jos dalyvis gali laisvai reikšti nuomonę diskutuojamu klausimu. Diskusijai, kaip mokymo metodui, būdingas dalyvių aktyvumas. Edukatoriaus vaidmuo jos metu labiau apribotas. Jis dažniausiai veda diskusiją, t.y. pasiūlo kryptį, pobūdį, organizuoja tvarką ir rezultatų susumavimą.

Galima išskirti tris diskusijos etapus:

- pradžia,
- tėkmė,
- rezultatų susumavimas.

Pati diskusija – tai dalyvių požiūrių ir nuomonių reiškimas, siekiant išspręsti analizuojamą problemą, kitaip sakant – tai kolektyvinis kokios nors temos sprendimas. Todėl kiekvienam dalyviui reikia:

1. spręsti dalykiškai, o ne konfliktuoti;
2. būti pagarbiam savo oponentams;
3. būti drausmingam, t.y. kalbėti trumpai ir suprantamai, neatimti kitų dalyvių laiko;
4. kelti tik esminius klausimus.

Diskusijas galima laikyti mokymo būdu, kuris paprastai turi šiuos tris dėmenis:

- Būtinasis ir dalyvių, ir edukatoriaus kalbėjimas.

¹⁵ Šiame skyrelyje naudoti šaltiniai:

1. Paurienė A.(1986). Darbų pedagogika (didaktika). Kaunas: Šviesa.
2. Arends R.I.(1998). Mokomės mokyti. Vilnius: Margi raštai.
3. Galkienė A., Cijūnaitienė A. (2007) Mokymo metodų taikymo veiksmingumas ir populiarumas. Pedagogika, 87. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2007~1367163626727/J.04~2007~1367163626727.pdf>

- Dalyviai turi įsitraukti į dialogą ir pokalbį.
- Dalyviai ir edukatorius turi lavinti ir viešai išreikšti savo mąstymą.

Vienokios ar kitokios formos diskusijos šiuo metu yra labiausiai mėgiamas metodas edukatorių, nutarusių mažiau kalbėti, kad dalyviai aktyviau mąstyti ir ieškoti.

6. Darbo su knyga metodas¹⁶

Darbas su knyga – tai dar vienas žodinio mokymo metodas. Jis vienodai taikomas kaupiant naują informaciją bei įtvirtinant turimas žinias. Arba atrasti jos teikiamas kūrybines saviraiškos galimybes. Dalyviai gali patys kurti pasakojimo detales.

7. Instrukavimo metodas¹⁷

Instruktažas (lot. instructio – pamokymas) – nurodymas, kaip atlikti tam tikrą darbą, naudotis tam tikru prietaisu, mašina, laikytis tam tikrų normų arba taisyklių. Prie žodinių jis priskirtinas todėl, kad instruktuojama arba pamokoma dažniausiai žodžiu. Tačiau instruktavimas visuomet siejamas su konkrečiu objektu, susipažįstant su jam būdingomis savybėmis bei jų panaudojimu. Tad instruktažą galima būtų įvardinti kaip metodą, kuris turi ir verbaliniams, ir iliustraciniams metodams būdingų savybių ir naudojamas dažniausiai mokant dalyvį dirbti.

VAIZDINIAI METODAI¹⁸

Pagrindiniai vaizdiniai metodai naudojami fizinių pratimų dalyvių juntamajam suvokimui ir matomojo judesio vaizdiniui sudaryti.

Vaizdiniai metodą sudaro pratimo rodymas, gamtos reiškinių, gyvulių bei paukščių, žmonių judesių imitacija (mėgdžiojimas), vaizdumo priemonės, įvairūs orientyrai: regimieji, garsiniai.

Pagrindiniai reikalavimai rodant pratimą:

1. Pirmajame etape, sudarant teisingą viso pratimo vaizdinį, reikia rodyti labai teisingai, gerai, visa jėga, reikiamu ritmu, tempu, pabrėžtinai lengvai;
2. Antrajame mokymo etape, prieš rodant pratimą, reikia išaiškinti dalyviams, į kokias judesio detales reikia atkreipti dėmesį; todėl, rodant visą pratimą lėtai, akcentuojami momentai, į kuriuos vaikai turi atkreipti dėmesį;
3. Trečiajame mokymo etape reikia rodyti atskiras judesio detales, kurios dalyvių sunkiai atliekamos;
4. Aiškinti pratimą, jei dalyvis suprato, jei jį darys sąmoningai, ne mechaniškai;
5. Prieš rodant pratimą, edukatoriai turi gerai pasirengti: reikia paruošti vietą, įrankius ir organizuoti grupę taip, kad visi galėtų gerai matyti.

Edukatoriai praktiniame darbe naudoja šiuos pratimų aiškinimo bei rodymo variantus:

1. Aiškinimą, o paskui pratimo rodymą;

¹⁶ Paurienė A. (1986). Darbų pedagogika (didaktika). Kaunas: Šviesa.

¹⁷ Šiame skyrelyje naudoti šaltiniai:

1. Paurienė A. (1986). Darbų pedagogika (didaktika). Kaunas: Šviesa.
2. Anžela Poliak „Klasikinių ugdymo metodų pritaikymas teisinio ugdymo pamokose“, magistro darbas. Prieiga per internetą: [file:///E:/User%20files/Downloads/1889443%20\(1\).pdf](file:///E:/User%20files/Downloads/1889443%20(1).pdf)

¹⁸ Jakavičius V., Juška A. (1996). Mokyklos pedagogika. Kaunas: Šviesa.

2. Edukatoriaus aiškinimą ir pratimo rodymą kartu su dalyviais;
3. Edukatoriaus aiškinimą ir rodymą, o paskui dalyvių pratimo darymą;
4. Dalyvio pratimo darymą iškart po paaiškinimo;
5. Dalyvio pratimo darymą po edukatoriaus parodymo;
6. Dalyvio pratimo darymą kartu su edukatoriaus aiškinimu;
7. Edukatoriaus aiškinimo, o paskui vieno dalyvių pratimo rodymą, o paskui visų dalyvių pratimo rodymą.

PRAKTINIAI METODAI

Praktiniai metodai – formuoja dalyvių mokėjimą ir įgūdžius, gebėjimą praktiškai veikti bei ugdo kūrybinį ir kritinį mąstymą, ugdo savarankiškumą mąstant ir veikiant, sudaro aukštesnį žmogaus išsilavinimo lygį. Taikant praktinius metodus vyrauja sintetinis – dedukcinis ir abstraktusis – reprodukcinis mąstymas, o tikrovė priimama loginiu – algoritminiu ir racionaliųjų pažinimu. Taigi, dalyviams įgijus reikalingų žinių, susidaro sąlygos kūrybinei veiklai plėtotis. Esminis praktinių metodų tikslas – suformuluoti ir tobulinti įgūdžius, kurie yra sąmoningo mokėjimo pagrindas.